

Брюксел, 13.5.2020 г.
COM(2020) 550 final

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

Туризм и транспорт през 2020 година и след това

СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ

Туризм и транспорт през 2020 година и след това

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Последните месеци на кризата, свързана с COVID-19, не само засегнаха тежко заразените и техните семейства, но и нанесоха финансови щети на предприятията, предприемачите и работниците. Почти всеки от нас трябваше да направи някакви жертви. Особено засегнати бяха хората в челните редици на здравеопазването или тези, подложени на по-интензивни форми на физически ограничения.

Ако се действа правилно, безопасно и координирано, идните месеци биха могли да предложат на европейците шанс за така необходимата почивка, отмора и глътка свеж въздух, както и възможност да наваксат пропуснатото с приятели и семейства в собствената си държава членка или зад граница. Тази мисъл дава сила на много хора, но те се нуждаят от потвърждение, че ще има хотели, къмпинги и ресторанти, барове и кафенета, които те ще могат да посещават, туристически маршрути, водни площи и велосипедни пътеки, които ще са достъпни, културни забележителности, които ще са отворени за посещение, транспорт, който ще пътува до там без ограничения, и най-вече, че е направено всичко, за да се гарантира, че те ще бъдат възможно най-добре защитени от инфекция.

Идните месеци не бива да бъдат изгубени за динамичната европейска туристическа екосистема, обхващаща редица дейности като пътуване, транспорт, настаняване, хранене, отдих на суша и на вода, култура или природа. Пряко и косвено тази екосистема създава близо 10 % от БВП на ЕС и е превърнала ЕС във водещата туристическа дестинация в света с 563 милиона чуждестранни туристи и 30 % от световните постъпления през 2018 г.¹

За много държави членки, европейски региони и градове, туризмът е ключов фактор за икономическата и социалната структура. Нещо повече, той осигурява жизнено необходими работни места и доходи, често концентрирани в региони, които не разполагат с алтернативни източници на заетост, включително за нискоквалифицирана работна ръка. Тази екосистема обаче беше засегната тежко. Световната организация по туризъм (UNWTO) предвижда спад на международния туризъм с 60 до 80 % в сравнение с миналата година, което се равнява на загуби между 840 и 1100 милиарда евро под формата на приходи от износ в световен мащаб. А следващите месеци са от решаващо значение: по време на един средностатистически летен сезон (юни—август) жителите на ЕС извършват 385 милиона туристически пътувания и изразходват 190 милиарда евро².

---

¹ UNWTO

² Данни на Евростат — Пристигания в обектите за туристическо настаняване — месечни данни (2019 г.)

Настоящото съобщение и съпътстващите го инициативи определят **координирана рамка, която ще даде възможност на цяла Европа да се възползва от спокоен и преди всичко безопасен туристически сезон**, постепенно през това лято и след това през следващата зима и нататък. Целта е по този начин също така да се укрепи устойчивостта на нашата ценна туристическа екосистема за идните поколения.

Тя ще подпомага държавите членки при постепенното премахване на мерките за изолация и възобновяването на икономическата и трудовата дейност и социалния живот в съответствие с критериите във връзка с епидемиологичната обстановка и общественото здраве.

Надграждайки върху Съвместната европейска пътна карта за вдигане на противоепидемичните мерки във връзка с COVID-19³, тази координирана рамка се основава на общи, обективни и недискриминационни принципи, критерии и препоръки, които ще насочват държавите членки, компетентните органи, промишлените образувания, икономическите оператори и гражданите през следващите етапи от процеса на премахване на мерките за изолация.

При все това едно твърде бързо премахване на мерките може да доведе до внезапно възобновяване на инфекциите. Докато не бъде открита ваксина или лечение необходимостта и ползите от пътуванията и туризма трябва да се съпоставят с рисковете от възникване на благоприятни условия за ново разпространение на вируса и възобновяване на ситуациите, които биха могли да наложат повторно въвеждане на мерки за изолация. Поради тази причина следва да са налице планове за готовност на всички равнища — от равнището на ЕС и националните администрации до равнището на отделните предприятия, транспортни оператори и други сегменти на туристическия сектор, за да може бързо и координирано да се предприемат подходящи действия въз основа на изрични критерии.

Това съобщение се съпровожда от пакет документи, които дават увереност и яснота на хората, както и посочват път за възстановяване на туризма и транспорта, за да се гарантира, че ЕС ще запази позицията си на световен лидер в областта на устойчивия и иновативен туризъм.

Пакетът обединява насоки и препоръки за:

- безопасно възстановяване на свободното движение и отваряне на вътрешните граници: Насоки за възстановяване на свободата на движение и премахване на контрола по вътрешните граници
- безопасно възстановяване на транспорта и свързаността: Насоки за транспорта
- безопасно подновяване на туристическите услуги: Насоки за туризма, по-специално за хотелиерството и ресторантьорството
- справяне с недостига на ликвидност и възстановяване на доверието на потребителите: Препоръка относно ваучерите

II. ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ХОРАТА НА ВЪЗМОЖНОСТИТЕ,

³ Съвместна европейска пътна карта за вдигане на противоепидемичните мерки във връзка с COVID-19, ОВ С 126, 17.4.2020 г.

УВЕРЕНОСТТА И БЕЗОПАСНОСТТА, НЕОБХОДИМИ ЗА ПОДНОВЯВАНЕ НА ПЪТУВАНИЯТА

Много европейци искат да избягат от ежедневието и да направят почивка през летните месеци, но също така искат да са сигурни, че ще могат да пътуват и да прекарат ваканцията си безопасно.

а) Безопасно възстановяване на свободното движение и отваряне на вътрешните граници

След започването на пандемията на практика всички държави членки въведоха ограничения за неналожителните пътувания, често придружени от изисквания към пътуващите през граници да спазват карантинен период. Външните граници на ЕС бяха затворени за неналожителни пътувания и много държави членки отново въведоха граничен контрол по вътрешните граници. В резултат милиони европейски граждани внезапно изгубиха възможност да пътуват по работа, с цел образование или за удоволствие⁴, като много от тях останаха разделени от семействата и приятелите си за месеци.

Европейският туризъм зависи от възможността на европейците да се движат свободно на територията на ЕС.

Съобщението „Към поэтапен и координиран подход за възстановяване на свободата на движение и премахване на контрола по вътрешните граници“⁵, прието от Комисията като част от настоящия пакет, съдържа препоръки за поэтапно премахване на ограниченията на свободното движение и граничния контрол по вътрешните граници в целия ЕС. То предлага гъвкав поэтапен подход, изискващ тясно сътрудничество между държавите членки и Комисията с цел постепенно премахване на граничния контрол, за да се осигури **неограничената свобода на движение** в целия ЕС и **целостта на Шенгенското пространство**.

Тъй като държавите членки успяват да намалят разпространението на вируса, общите ограничения на свободното движение към и от други райони или региони в държави членки със сходен общ рисков профил следва да бъдат заменени с целенасочени мерки, в допълнение към мерките за социално дистанциране и ефективно проследяване и проверка на всички предполагаеми случаи.

В съответствие със Съвместната европейска пътна карта ограниченията по отношение на пътуването в рамките на ЕС следва най-напред да бъдат премахнати в райони, където епидемиологичната обстановка е сходна и са налице достатъчно възможности по отношение на болниците, тестването, наблюдението и капацитета за проследяване на контакти. Освен това Европейският център за профилактика и контрол върху заболяванията (ECDC), в сътрудничество с държавите членки и Съвместния изследователски център, разработва и ще поддържа карта за степента на предаване на COVID-19, включително на поднационално равнище. Държавите членки се приканват да предоставят данни, за да се гарантира, че тази карта е пълна, актуална и служи като прозрачен инструмент за предоставяне на информация на равнището на ЕС, която да бъде използвана от органите, транспортните оператори, доставчиците на услуги и пътниците.

⁴ Според Световната организация по туризъм (UNWTO) „Туризмът включва дейностите на лица, пътуващи или пребиваващи на места извън обичайната си среда в продължение на не повече от една последователна година за развлечения, стопанска дейност или с друга цел“.

⁵ С(2020) 3250

За постепенното премахване на ограниченията на свободното движение и контрола по вътрешните граници трябва да се гарантира пропорционалност и да не се допуска дискриминация между гражданите на ЕС. Когато една държава членка отмени ограниченията за движение към и от определени региони или области в друга държава членка по причини от епидемиологичен характер, това трябва да се прилага без дискриминация спрямо всички пребиваващи на тези територии хора, независимо дали те са граждани на съответните държави членки⁶, и следва да се прилага във всички части на Съюза със сходна епидемиологична обстановка. За средностатистическия гражданин това означава да е наясно къде може да пътува, което ще му позволи да планира.

Комисията предоставя насоки на държавите членки, така че те да могат постепенно и координирано да отменят ограниченията на свободното движение и граничния контрол по вътрешните граници.

Обменът на информация и най-добри практики между Комисията и държавите членки, включително в рамките на „Информационната група за COVID-19 — Вътрешни работи“, ще продължи да улеснява този процес.

Комисията приканва държавите членки да предоставят данни на ECDC, за да се гарантира, че картата за степента на предаване на COVID-19 на поднационално равнище е пълна и постоянно актуална.

б) Възстановяване на безопасния транспорт

Със съобщението „COVID-19: Насоки относно постепенното възстановяване на транспортните услуги и свързаността“⁷ Комисията предоставя насоки въз основа на рамка от принципи и общ инструментариум.

Това ще помогне за подновяването на всички видове транспортни услуги в ЕС по последователен и разбираем начин чрез: предприемане на координирани и основани на риска мерки, които са недискриминационни и пропорционални, ограничени по обхват и продължителност до необходимото за опазване на общественото здраве; предприемане на целенасочени мерки вместо общи забрани; премахване на ограниченията за индивидуалния транспорт; и увеличаване на възможностите за по-безопасен общ транспорт.

Комисията ще работи, за да гарантира, че мерките, предприети в държавите членки, са съвместими, координирани и взаимно приемливи от двете страни на националните граници и между регионите. Това ще даде на хората повече свобода, сигурност и увереност да пътуват.

В тези насоки се разглеждат също така начините за защита на здравето на транспортните работници и пътниците и за свеждане до минимум на риска от инфекции в транспортните възли и в превозните средства за всички видове транспорт. Като вземат предвид развитието на епидемиологичната обстановка и

⁶ За уязвимите групи се прилагат специфични мерки.

⁷ C(2020) 3139

променящите се нужди от свързаност, държавите членки ще трябва активно да адаптират мерките, за да осигурят точния баланс между опазването на общественото здраве и възстановяването на транспортните услуги във връзка с други икономически дейности, например туризма. Европейската агенция за безопасност и здраве при работа (OSHA) също публикува общи мерки за здравословни и безопасни условия на труд във връзка със завръщането на работните места⁸.

Комисията предоставя насоки на държавите членки, така че те да могат постепенно да възстановяват транспортните услуги и свързаността по координиран начин.

в) Възобновяване на туристическите услуги при сведени до минимум рискове за здравето

Със съобщението „COVID-19: Насоки на ЕС за постепенно възобновяване на туристическите услуги и за санитарни протоколи в обектите от сектора на хотелиерството и ресторантьорството“⁹ Комисията определя принципите, от които да се ръководят държавите членки при възобновяването на туристическите дейности и разработването на протоколи във връзка с COVID за обектите в сектора на хотелиерството и ресторантьорството, които ще намалят до минимум риска от заразяване както за гостите, така и за персонала.

Настоящите насоки се основават на препоръките на ECDC и тяхната цел е да бъдат предпазени туристите и работещите, като същевременно се спазват съществуващите в държавите членки правила в областта на общественото здраве и мерки за социално дистанциране. Тези мерки следва да бъдат гъвкави, да са съобразени със здравната ситуация на място и да позволяват постепенното отваряне на различните сегменти в областта на туризма. В насоките се предлага минимален набор от принципи, който същевременно отговаря на строги изисквания за здраве и безопасност и подчертава значението на актуализираната и лесно достъпна информация за пътуващите.

За хората това означава, че ще има ясно разбираеми и разумни правила, които ще им позволят безопасно:

- да ползват хотели, къмпинги, заведения, предлагащи „легло и закуска“, или други обекти за ваканционно туристическо настаняване;
- да консумират храна и напитки в ресторанти, барове и кафенета;
- да посещават плажове и други зони за отдих на открито¹⁰.

Комисията предоставя насоки на държавите членки, така че те да могат постепенно да възстановяват туристическите услуги и да прилагат подходящи

⁸ COVID-19: ЗАВРЪЩАНЕ НА РАБОТНОТО МЯСТО — Адаптиране на работните места и защита на работещите, <https://osha.europa.eu/en/publications/covid-19-back-workplace-adapting-workplaces-and-protecting-workers/view>

⁹ C(2020) 3251

¹⁰ Включително зоните със сервиране на открито, столовите, яхтените пристанища.

г) Използване на цифрови технологии

Хората трябва да получат възможност да предпазват себе си и другите чрез отговорно поведение. Те трябва да имат достъп до информация, включително чрез цифрови средства, за граници и пътувания, за туристически обекти, за безопасни и здравословни условия на мястото, където възнамеряват да отидат. Те се нуждаят от тази информация докато планират своето пътуване, а също и по време на самата ваканция. Те трябва също така да получат потвърждение, че действащите правила в областта на общественото здравеопазване и безопасността отговарят на едни и същи критерии във всички държави членки.

През това лято и месеците след това европейците вероятно ще избират своите туристически дестинации на национално и европейско равнище. За да са сигурни, че могат безопасно да пътуват и да прекарват почивките си, те ще се нуждаят от лесен достъп до информация в реално време за положението с границите, ограниченията за пътуване, препоръките за пътуване, мерките в областта на общественото здраве и безопасността, институциите, към които да се обърнат при здравни проблеми, и наличните туристически услуги. Комисията ще създаде специален уебсайт с интерактивна карта, обединяваща информация от държавите членки и сектора на туризма и пътуванията.

Цифровите технологии и данни ще играят важна роля в борбата с пандемията. Мобилните приложения биха могли да укрепят стратегиите за проследяване на контактите и да подкрепят органите в областта на общественото здравеопазване при наблюдението и ограничаването на разпространението на вируса. Изкуственият интелект (ИИ) и роботиката могат също така да помогнат за следенето на социалното дистанциране, като при това се спазват законите в областта на защитата на данните, или за улесняването на дезинфекцията, особено на места с редовни туристически потоци. Комисията ще организира чрез центровете за цифрови иновации целенасочена подкрепа за местните туристически предприятия, за да им помогне да се справят с новите реалности на туристическия сезон (т.е. работи за дезинфекция и почистване, управление на струпванията на хора, интелигентни системи за резервации и т.н.), включително специален хакатон по използването на цифрови технологии в туризма¹¹.

Същевременно тези технологии могат да дадат възможност на хората да предприемат свои собствени ефективни и по-целенасочени мерки за социално дистанциране. Тези приложения са от особено значение на етапа на вдигане на ограничителните мерки, когато рискът от заразяване се увеличава поради нарастващия брой на контактите между хората.

Тъй като пътуванията в ЕС се възобновяват, публичните органи, лицата, ежедневно пътуващи до работното си място, лицата, пътуващи със стопанска цел, и туристите могат да се възползват от приложения за проследяване на контакти, без да се нарушават изискванията за неприкосновеност на личния живот, правилата за

¹¹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/digital-innovation-hubs>

защита на данните и принципът за доброволност при използването на такива приложения. За тази цел оперативната съвместимост е от ключово значение, за да бъдат потребителите предупреждавани от своето приложение, независимо от това, къде в Европа се намират. Комисията и държавите членки работят за постигането на тази цел: днес се публикува протокол относно принципите за оперативна съвместимост, разработен от държавите членки чрез мрежата за електронно здравеопазване с подкрепата на Комисията.

Предприятията и правителствата могат също така да използват цифрови решения за целите на планирането и за управлението на туристическия поток, например по отношение на общия максимален брой нощувки в даден регион, максималния брой посетители в обекти на културата и културното наследство или планирането на времето за посещение на музей или вечеря в ресторант.

Комисията и държавите членки ще продължат да развиват рамката за европейска оперативна съвместимост за мобилни приложения в подкрепа на проследяването на контакти.

Комисията ще създаде специален уебсайт с карта, която обединява информация в реално време, свързана с туризма.

Комисията ще подкрепи новаторски решения в съответствие със законодателството за защита на данните, използващи ИИ и роботи в борба с пандемията от COVID-19, и ще помогне на туристическите предприятия да се справят с новите реалности.

д) Защита на правата на потребителите

Потребителите не винаги получават пряко възстановяване на авансово платените суми за отменени транспортни и пътнически услуги. В някои случаи от тях могат да се изискват наказателни такси за прекратяването на договори за туристически услуги, които не са били в състояние да използват. Поради това е важно те да имат достъп до надеждна информация и ефективна помощ, както и до органи за решаване на спорове.

Потребителите, пребиваващи в Съюза, могат да разчитат на безплатна подкрепа от мрежата на европейските потребителски центрове (ЕСС), когато резервират почивки в друга страна от ЕС. През последните седмици европейските потребителски центрове, които помагат на потребителите при трансгранични покупки, отбелязват рязко увеличение на исканията за информация (повече от 5000 през последната седмица на април 2020 г.¹²). Националните органи за решаване на спорове също отбелязват увеличение на свързаните с туризма спорове.

Прозрачността на процедурите за резервиране на пътувания в настоящия контекст е

¹² Данните на ECC-Net, свързани с COVID-19, могат да бъдат намерени тук: https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/consumers/resolve-your-consumer-complaint/european-consumer-centres-network-ecc-net_bg

Потребителските запитвания се отнасят най-вече до въздушния пътнически транспорт, услугите за настаняване и пакетните туристически ваканции.

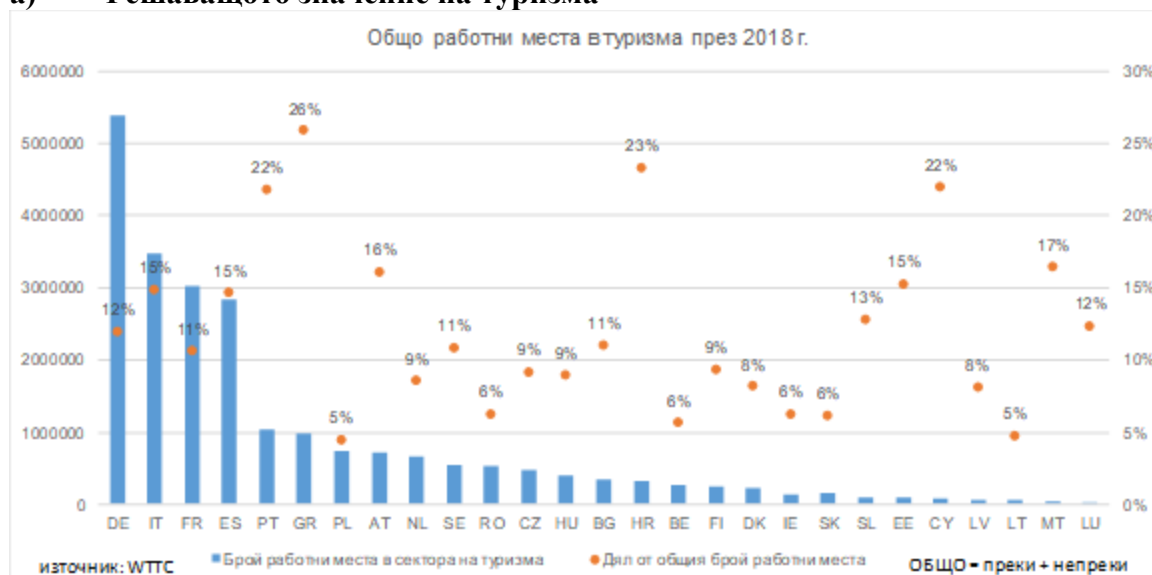
особено важна, за да се предоставят стимули за бъдещи пътувания и да се гарантират справедливи търговски практики, така че никой оператор да няма възможност да извлече неправомерни предимства от подвеждащи твърдения, например заявявайки, че търсенето в определени райони е голямо, без това да отговаря на истината. Мрежата за сътрудничество в областта на защитата на потребителите, координирана от Комисията, е в диалог с платформите онлайн за пътувания и предприятията за отдаване на автомобили под наем относно прозрачността и справедливостта на резервациите онлайн и вече е в контакт с тях относно нуждите от информация във връзка с ограниченията за пътуване.

Комисията подпомага европейските потребителски центрове при разработването на препоръки и информация за отменянето на нощувки, наемане на автомобили и събития, резервирани като индивидуални услуги¹³. Комисията ще разгледа възможностите за разширяване на услугите на ЕСС, така че да обхванат пътници, които пребивават в трети държави, въз основа на партньорства с подобни органи в трети държави. Комисията ще подкрепи също така изграждането на капацитет за органите за алтернативно разрешаване на спорове, които помагат на потребителите и търговците да намерят взаимно приемливи решения.

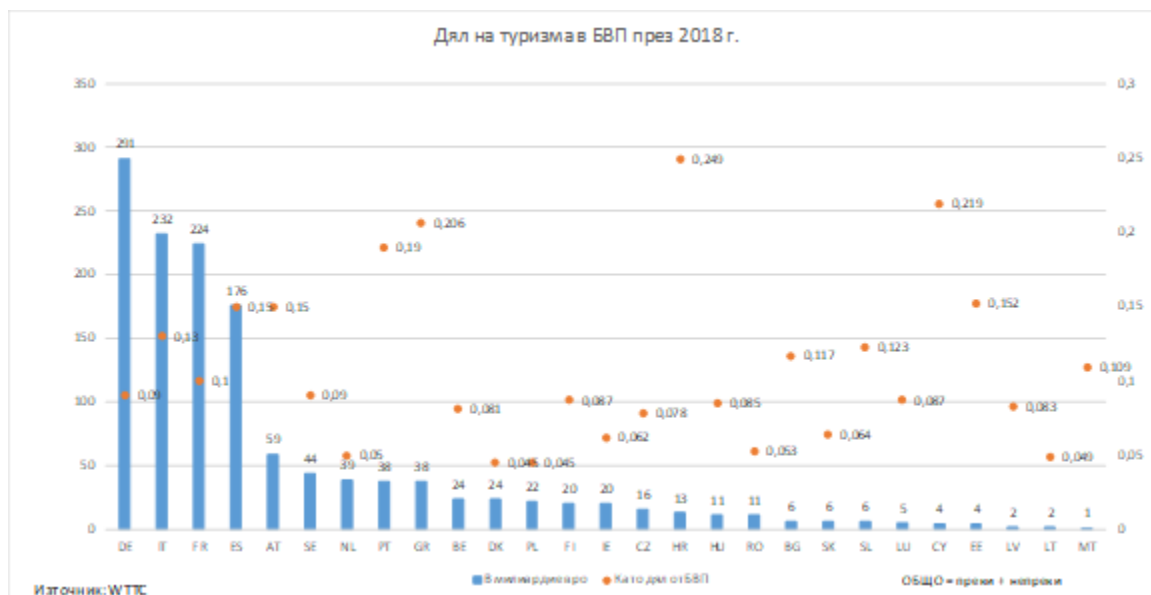
III. ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА ТУРИЗМА

Горепосочените мерки следва да дадат на хората възможност и увереност да пътуват безопасно. Сами по себе си обаче те няма да са достатъчни, за да се гарантира успешен летен сезон. Нашата туристическа индустрия е в затруднено положение и се нуждае от път за излизане от кризата и възстановяване.

а) Решаващото значение на туризма

¹³ https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/consumers/resolve-your-consumer-complaint/european-consumer-centres-network-ecc-net/faq-cancellations-individually-booked-accommodations-car-rental-and-events-due-covid-19_bg

Туризмът е четвъртата по големина категория на ЕС при износа и носи допълнителни ползи за европейската икономика като цяло: Всяко евро добавена стойност, генерирано в туризма, носи допълнителни 56 цента добавена стойност под формата на непряко въздействие върху други промишлени сектори.

Туризмът е сложна екосистема с много действащи лица: доставчици на информация и услуги офлайн и онлайн (туристически офиси, цифрови платформи, доставчици на технологии в областта на пътуванията), туристически агенти и туроператори, доставчици на настаняване, организации за управление на дестинации, туристически атракции и пътнически транспортни дейности. Освен това туризмът и транспортът се основават на други големи промишлени сектори (напр. строителството, самолетостроенето, корабостроенето). Наред с големите мултинационални корпорации в сектора работят и малки предприятия, като делът на МСП е 90 %. Туризмът присъства в много различни видове райони и региони: градски центрове, островни, крайбрежни, селски, отдалечени райони и най-отдалечените региони на ЕС¹⁴.

¹⁴ Най-отдалечените региони на ЕС, определени в член 349 от ДФЕС, са 9 региона на ЕС, разположени в Атлантическия океан, в Индийския океан, Карибския регион и Латинска Америка, като всички с изключение на един, са острови, които са зависими от туризма. В Договора се предвиждат специални мерки на равнището на ЕС в подкрепа на тези региони.

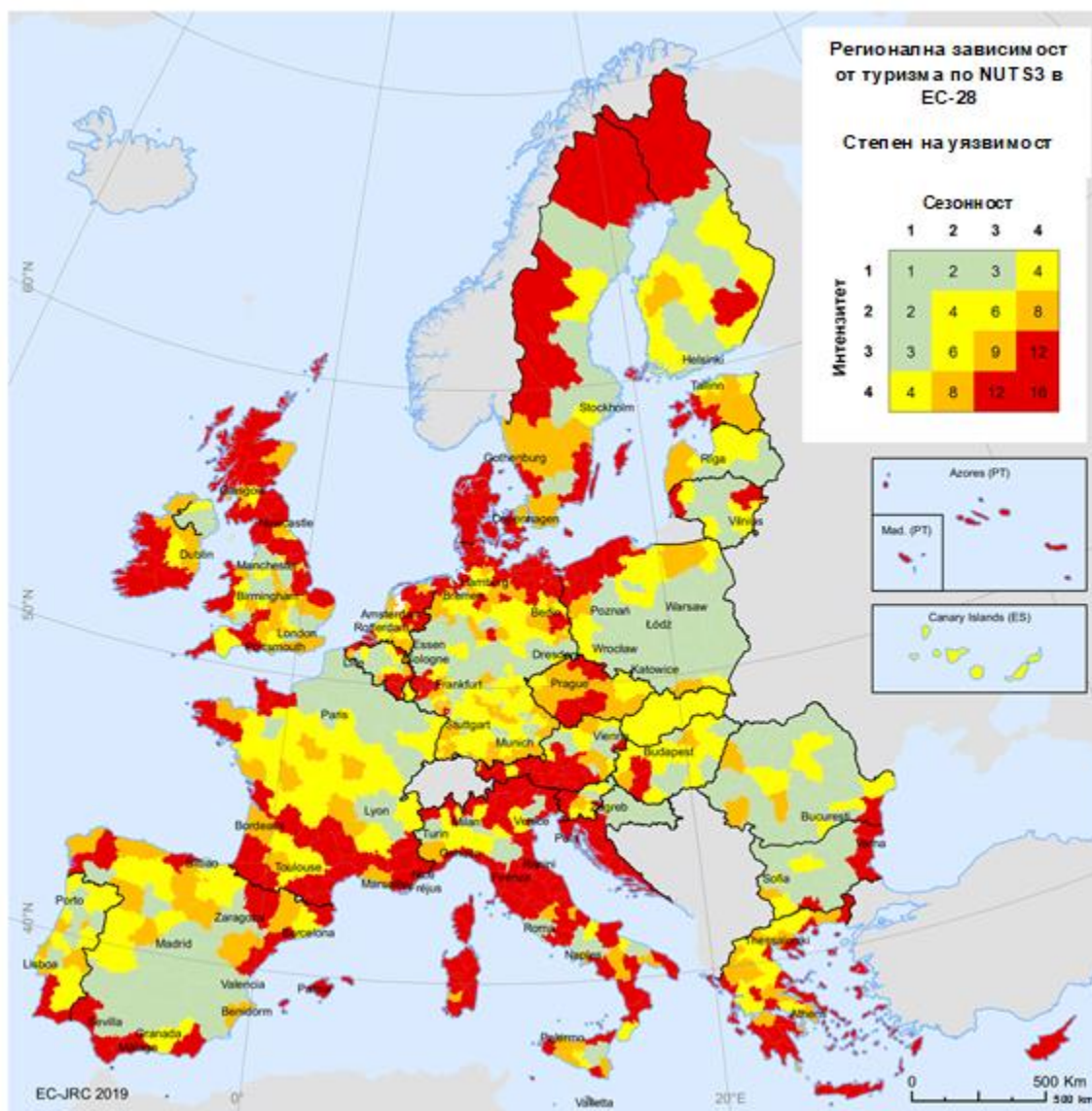

Източник: Световен съвет по пътувания и туризъм (WTTC)

Туризмът е гръбнакът на икономиката на много държави членки (четири от тях са сред водещите световни дестинации по броя на международните туристи и приходите¹⁵). Регионите в Европа се различават по степента, в която разчитат на туристическите дейности. Въздействието е силно на островите, в крайбрежните и най-отдалечените региони поради тяхната зависимост от туристическите дейности или от международни въздушни пътувания. Силно беше въздействието и в селските райони с ограничена свързаност, които зависят от туризма.

¹⁵ Франция, Испания, Италия, Германия.

Регионална карта на уязвимостта. Източник: Съвместен изследователски център (JRC)
 Индексът на уязвимост е класация, която се проверява чрез партньорска оценка и при която се вземат предвид два показателя: интензитет на туризма и сезонност.

б) Въздействието на кризата

Пандемията упражнява безпрецедентен натиск върху туристическата екосистема на ЕС. В резултат на ограниченията на пътуванията и други ограничения туризмът постепенно замря през първото тримесечие на 2020 г. в ЕС и в целия свят. Според оценки на ОИСР този спад е от 45 % до 70 % в зависимост от продължителността на здравната криза и от темпа на възстановяването.

Туристическите предприятия са изправени пред **сериозна криза на ликвидността**. Според оценки на промишлеността загубите на приходи на европейско равнище са достигнали 85 % за хотелите и ресторантите, 85 % за туроператорите и туристическите агенции, 85 % за железопътните превози на дълги разстояния и 90 % за екскурзиите с кораб и авиокомпаниите. Секторът на пътуванията и туризма на ЕС отчита намаляване на резервациите с 60—90 % в сравнение със съответните

периоди през предходните години. Кризата засегна най-силно МСП: в условията на несигурност и недостиг на ликвидни средства те се борят да „останат в бизнеса“, да получат достъп до финансиране и да запазят своите служители и таланти.

Без спешни действия и извънредно финансиране за преодоляване на периода докато стане възможно възобновяването на туристическите потоци много дружества биха изпаднали в несъстоятелност през следващите седмици или месеци.

Работните места също са застрашени. В туризма се разчита до голяма степен на сезонни и временни работници (23 %¹⁶), много от които са млади (37 % от работниците в туризма са на възраст под 35 години), жени (59 %) и от други държави (15 % от ЕС или държави извън ЕС)¹⁷. Тези работни места често са съсредоточени в региони, в които няма алтернативни източници на заетост, и предлагат нискоквалифициран труд, като туризмът представлява 10—50 % от общата заетост в много от тях, включително в островни, отдалечени и най-отдалечени региони. В туризма е включена също така важна част от участниците в социалната икономика, допринасящи за социалното приобщаване. Без спешни действия в подкрепа на заетостта, кризата би могла да доведе до загуба на около 6 милиона работни места в Европа и да окаже отрицателно въздействие върху поминъка на много повече хора в различни държави членки, които често са сред икономически най-уязвимите.

в) Справяне с недостига на ликвидност

Редица държави членки вече са предприели действия съгласно Временната рамка за мерки за държавна помощ, приета през март 2020 г., за предоставяне на преки безвъзмездни помощи в размер до 800 000 EUR, или заеми или гаранции при много благоприятни условия за по-големи суми; или, в някои случаи, за предоставяне на предприятията на обезщетения за вреди, причинени от пандемията.

ЕС отпусна 1 милиард евро като гаранция за Европейския инвестиционен фонд, с което ще бъдат привлечени 8 милиарда евро гаранции за заеми с цел подпомагане на 100 000 МСП в целия ЕС, включително в областта на туризма.

Инвестиционната инициатива в отговор на коронавируса дава на държавите членки значителна гъвкавост да пренасочват средства от фондовете за сближаване, за да се осигури незабавна ликвидност на МСП в сектора на туризма и да им се помогне да се подготвят за летния/зимния сезон през 2020 г. По-специално финансирането на оборотния капитал на МСП може да включва разходи за труд, материали и оперативни разходи, материални запаси и общи разходи, наем и комунални услуги. Това ще включва и възможност за финансиране на предприятията и на регионалните органи за спазване на протоколите на общественото здравеопазване, включително в областта на почистването, защитното оборудване, адаптирането на

---

¹⁶ Съществуват големи различия в Европейския съюз по отношение на временните договори в туризма (от 5 % в Малта до 45 % в Гърция). Съществуват също така големи разлики между отделните сегменти на туристическия сектор (27 % работни места на временни договори за сегмента на настаняването, 12 % за туристическите агенции и туроператорите, 9 % за въздушния транспорт). Източник: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Tourism_industries_-_employment#Characteristics_of_jobs_in_tourism_industries

¹⁷ Евростат: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Tourism_industries_-_employment#Characteristics_of_jobs_in_tourism_industries

обществените пространства, здравния и медицинския капацитет, с цел приемане на по-голям брой посетители.

Освен за адаптиране към изискванията в областта на общественото здраве финансова помощ на равнище ЕС и на национално равнище следва да се предоставя на туристическите предприятия също за стимулиране на допълнителни инвестиции за укрепване на тяхната устойчивост.

За да подпомогнат регионите, които са най-тежко засегнати от кризата, държавите членки следва да разработят всеобхватни стратегии за възстановяване на тези региони въз основа на съществуващата интелигентна специализация и териториалните стратегии в рамките на политиката за сближаване. На първо време тези стратегии следва да подпомагат предприятията в областта на туризма и свързаните с тях услуги при възстановяването на тяхната дейност чрез по-добър достъп до финансиране. Това следва да бъде съчетано с мерки за насърчване на цифровизацията, устойчивостта и инвестициите в умения чрез Европейския фонд за регионално развитие и Европейския социален фонд, с цел да се насърчат устойчивият туризъм, мобилността и икономическата диверсификация, за да се изгради устойчивост на външни сътресения.

Тези стратегии следва също така да насочат настоящите средства от фондовете за сближаване към инвестиции, които възстановяват доверието на туристите, например в управлението на обществените пространства и прилагането на протоколите в областта на здравеопазването и безопасността. В следващото поколение програми за сближаване Комисията ще осигури по-ефективното насочване на подкрепата за регионите, които силно зависят от туризма.

Комисията също така ще насърчава сътрудничеството между регионите за разработване на интелигентни решения за възстановяване в туристическата екосистема. Опирайки се на неотдавнашния успешен пилотен проект Комисията ще отправи нов призив за междурегионално партньорство в областта на туризма с цел споделяне, изпробване и прилагане на нови интелигентни решения за възстановяване, насочени към изграждане на нова верига за създаване на стойност на базата на иновативен, отговорен и устойчив туризъм.

Комисията ще насърчава държавите членки и регионите, които са най-силно засегнати от спада в туризма, да използват възможностите, предлагани от Инвестиционната инициатива в отговор на коронавируса, за да подкрепят МСП в сектора на туризма като част от текущото препрограмиране на кохезионните фондове.

г) Привлекателни, доброволни ваучери — решение от полза както за предприятията, така и за клиентите

Най-важният фактор за ограниченията на ликвидността на предприятията в пътническият и туристическият сектор е липсата на нови резервации в съчетание с безпрецедентния брой искания за възстановяване на суми за отменени резервации. За да се изяснят приложимите правила на Съюза в тази област, на 18 март Комисията прие тълкувателни насоки относно регламентите относно правата на

пътниците в ЕС, а на 19 март публикува неофициални насоки относно прилагането на Директивата за пакетните туристически пътувания.

С Препоръката за предлагането на ваучери на пътниците и туристите като алтернатива на възстановяването на сумите, заплатени за отменени пакетни туристически и транспортни услуги в контекста на пандемията от COVID-19¹⁸ Комисията има за цел да гарантира, че ваучерите за пътниците и туристите ще се превърнат в жизнеспособна и привлекателна алтернатива на възстановяването на средства за отменени пътувания. Превозвачите и туристическите оператори следва да прилагат общ подход, като предоставят на пътниците и туристите привлекателна и надеждна възможност за избор между възстановяването на пари в брой, в съответствие с техните права съгласно законодателството на ЕС, и приемането на ваучер вместо това.

За да се осигурят стимули за пътниците и туристите да приемат ваучери вместо възстановяване на разходите, ваучерите следва да бъдат защитени срещу неплатежоспособност на издателя и да подлежат на възстановяване най-късно след една година, ако не са използвани. Операторите следва също така да комбинират някои характеристики, за да направят ваучерите привлекателни за пътниците или туристите. Например ваучерите следва да предоставят гъвкавост по отношение на гамата от услуги, за които могат да бъдат използвани, и възможността за прехвърлянето им. Това също така ще позволи на пътниците и туристите да се чувстват по-уверени при правенето на нови резервации. Наличието на широкодостъпни защитени ваучери ще осигури ефективно по отношение на разходите решение за операторите при възстановяването на разходите на пътниците и туристите.

Превозвачите и организаторите следва да предлагат на пътниците и туристите ваучери с характеристиките, описани в Препоръката на Комисията, които представляват привлекателна и надеждна алтернатива на възстановяването на пари в брой. Ваучерите следва да бъдат защитени срещу несъстоятелност на превозвачите и организаторите и да подлежат на възстановяване след една година, ако не са използвани.

Потребителските и пътническите организации на равнището на Съюза и на национално равнище следва да насърчават туристите и пътниците да приемат ваучери, които имат характеристиките, описани в настоящата препоръка, вместо изплащане на сумите.

Предприятията и потребителските и пътническите организации на равнището на Съюза и на национално равнище, включително органите за правоприлагане на държавите членки, следва да допринесат за информирането на всички заинтересовани страни за настоящата препоръка и да си сътрудничат за нейното изпълнение.

д) Запазване на работните места

Европейският социален фонд подкрепя схемите за съкратено работно време с цел запазване на работните места. Освен това инициативата за временна подкрепа за

¹⁸ C(2020) 3125

смякчаване на рисковете от безработица при извънредно положение („SURE“) ще предостави финансова помощ в размер до 100 млрд. евро, за да се подпомогнат държавите членки при покриването на разходите за национални схеми за съкратено работно време и други подобни мерки, които позволяват на предприятията да запазят работни места. Тези публични програми позволяват на предприятията да намаляват работното време, като същевременно подпомагат доходите на своите работници.

Основен приоритет е да се подпомогнат работниците, губещи работата си, да намерят ново работно място. Това изисква партньорства между службите по заетостта, социалните партньори и предприятията, за да се улесни бързото намиране на нови работни места и преквалификацията, с акцент върху младите хора, включително подкрепа за сезонните работници.

За да се повиши устойчивостта и да се избегне в бъдеще недостигът на умения, необходими за прехода към екологични и цифрови технологии¹⁹, държавите членки следва също така да увеличат съществуващите възможности за повишаване на квалификацията с помощта на средства на национално равнище и на равнище ЕС (напр. от Европейския социален фонд, Европейския фонд за регионално развитие, инициативата InvestEU и Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони).

На равнището на ЕС подробният план за секторно сътрудничество във връзка с уменията предоставя рамка за стратегическо сътрудничество между основните заинтересовани страни с цел справяне с краткосрочните и средносрочните нужди от умения в избрани сектори, между които е и туризмът²⁰. С предстоящата актуализирана програма за умения ще продължи да се подкрепя секторното сътрудничество за справяне с нуждите от умения с ударение върху уменията за успешен цифров и екологичен преход. Регионите със стратегии за интелигентна специализация в областта на туризма и европейските клъстери, които развиват дейност в областта на туризма, биха могли да обединят силите си в това отношение, подкрепяни от програмите „Еразъм“ и „Interreg“.

е) Насърчаване на местния туризъм

Туризмът на национално равнище и в рамките на ЕС ще преобладава в краткосрочен план. 267 милиона европейци (62 % от населението) предприемат годишно поне едно частно пътуване с цел почивка, а 78 % от европейците прекарват ваканцията си в родната си страна или в друга страна от ЕС²¹.

След премахването на ограничителните мерки ще възникнат възможности за европейците да се наслаждават на богатото многообразие на културата и природата в собствената си или друга страна от ЕС и да откриват нови преживявания през цялата година.

Много европейски региони и градове разчитат в голяма степен на **културния**

¹⁹ https://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism/support-business/skills_bg

²⁰ <https://nexttourismgeneration.eu/>

²¹ Евростат, „Хората в движение. Статистически данни относно мобилността в Европа“, 2019 г.

туризъм²². Технологията помогна да се преосмисли културният туризъм по време на настоящата пандемия чрез откриване на нови възможности за творческа изява и чрез разширяване на аудиторията. **Крайбрежният**²³ и **морският туризъм, туризъмът по вътрешните водни пътища и селският**²⁴ туризъм са представени в много региони на ЕС и създават иновативни предложения за местен туризъм извън сезона — за професионални събития и за отдих. Възникват нови възможности да се преоткрият неизвестни или позабравени природни и културни ценности по-близо до дома и да се дегустират продукти местно производство. Предложената Европейска година на железопътния транспорт през 2021 г. би могла да се съсредоточи върху този специфичен начин на пътуване за насърчаване на туризма в рамките на ЕС.

В държавите членки, в които са създадени **схеми с ваучери за патронаж**, клиентите с ентузиазъм подкрепят предпочитаните от тях хотели или ресторанти. Тези схеми биха могли да се разширят така, че да обхванат и други предприятия, свързани с туризма. Комисията ще предостави информационен портал, който да ги представя. Порталът ще свързва доставчиците с всички инициативи и платформи, предлагащи такива схеми. Това ще помогне на гражданите да намират всички инициативи и предложения в целия ЕС. В допълнение Комисията ще отправи в сътрудничество с държавите членки покана за поемане на ангажименти за изграждане на системи с ваучери за патронаж от местни туристически организации, но също и от пазарни участници, развиващи дейност в сектора на туризма, като например малки и големи платформи онлайн (чрез които много туристически предприятия се свързват със своите клиенти), дружества за кредитни карти и доставчици на платежни системи.

В сътрудничество с държавите членки Комисията ще отправи покана за поемане на ангажименти за създаване на системи с ваучери за патронаж и ще създаде платформа онлайн за свързване на поемащите ангажимент с доставчиците в сектора на туризма.

Комисията ще насърчава прехода към по-устойчив модел на крайбрежен и морски туризъм като част от своя стратегически подход за устойчива синя икономика. Тя също така ще подкрепя агротуризма като устойчив модел на туризъм в селските райони.

От юни нататък Europeana²⁵ — европейската цифрова платформа за културно наследство — ще развие допълнително своя туристически аспект, като започне да излага европейските културни ценности и скрити съкровища. Съпътстващото приложение онлайн Cultural gems²⁶ („Културни съкровища“) ще даде ход на кампания за посланик на гражданите през втората половина на годината в подкрепа на туризма в близост.

²² Културният туризъм, представляващ 40 % от туризма в Европа, е особено засегнат, тъй като повечето културни събития, например панаири и фестивали, бяха отменени, а обектите, например музеи, бяха затворени (92 %).

²³ Над половината (51,7 %) от обектите за туристическо настаняване на ЕС са разположени в крайбрежни зони, а 30 % от туристическите нощувки на европейците са в курорти край плажовете.

²⁴ Въз основа на данни от Евростат през 2018 г. 45 % от капацитета за туристическо настаняване на ЕС-27 (измерен като леглова база) се намира в селски райони.

²⁵ <https://www.europeana.eu/>

²⁶ <https://culturalgems.jrc.ec.europa.eu/>

В сътрудничество с държавите членки Комисията ще продължи предишните си усилия в подкрепа на обмена на информация и ще насърчава европейците да откриват многообразието от ландшафти, култури и впечатления в Европа, включително „Европейските столици за интелигентен туризъм“²⁷ и „Най-добрите европейски дестинации“ (EDEN)²⁸.

IV. СЪТРУДНИЧЕСТВО

Въпросите на туризма, транспорта и границите се уреждат от сложна последователност от политически рамки, разработвани и прилагани поотделно на различни равнища — местно, регионално, национално и европейско. Градовете и понякога регионите отговарят за широк спектър от политики в областта на туризма и транспорта. Многообразието на туристическата екосистема е отразено в нейното управление, но то представлява също така предизвикателство, тъй като мерките на политиката, ако се прилагат без координация на различните равнища, могат да се неутрализират или дори да си пречат взаимно.

Действията и насоките от настоящия пакет, прилагани заедно и във връзка с мерките на местно, регионално и национално равнище, следва да помогнат за поставянето на туристическата екосистема на солидна основа. За да може обаче всичко това да функционира, трябва да има истинско сътрудничество между редица политически рамки и редица действащи лица в областта на туризма:

- хоризонтално, между местните, регионалните и националните органи, както и с Комисията;
- вертикално, между митническите служители, доставчиците на транспортни услуги, доставчиците на услуги по настаняване и всички други участници в екосистемата, по-специално за да се приведат в действие, възприемат в практиката и приложат насоките.

За да се гарантира адекватна и своевременна координация между действащите лица чрез установените канали, Комисията ще създаде механизми за координация, които свързват всички агенции и органите на ЕС, участващи в подготовката на насоките във връзка с COVID-19, в тясно сътрудничество със съществуващата система за управление на кризи.

V. НОВИ ХОРИЗОНТИ — КЪМ УСТОЙЧИВО БЪДЕЩЕ

Освен незабавните стъпки за оказване на помощ, трябва да обърнем поглед и към бъдещето на туризма и транспорта в ЕС и да проучим как да ги направим по-стабилни и устойчиви, да извлечем поуки от кризата и да предвидим новите тенденции и модели на потребление, свързани с нея.

Нашата обща амбиция следва да бъде запазването на Европа като водеща

²⁷ <https://smarttourismcapital.eu/>. Гьотеборг и Малага са Европейските столици за интелигентен туризъм през 2020 г.

²⁸ https://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism/eden/destinations_en.

туристическа дестинация в света по отношение на стойността, качеството, устойчивостта и иновациите. От тази визия следва да се ръководим при използването на финансови ресурси и инвестиции на европейско, национално, регионално и местно равнище.

В основата на тази нова амбиция е **устойчивостта**, която допринася както за Европейския зелен пакт, така и за силните общности. Целта ни следва да е създаването на условия за достъпен и по-устойчив транспорт и за по-добра свързаност, насърчаването на интелигентното управление на туристическите потоци въз основа на надеждни измервания и инструменти, разнообразяването на предлагането на туристически услуги и разширяването на възможностите извън сезона, развиването на умения за предлагане на устойчив туризъм сред работещите в сектора и оползотворяването на разнообразието от ландшафти и културното многообразие в цяла Европа, като същевременно се опазват и възстановяват природните дадености на Европа на сушата и в морето, в съответствие със стратегическия подход за устойчива „зелена“ и „синя“ икономика. Това следва да включва насърчаването на устойчиви обекти за настаняване в туризма (чрез доброволни схеми като екомаркировката на ЕС и EMAS). Тази амбиция за развиване на устойчив туризъм следва да ръководи инвестиционните решения на равнището на ЕС, но тя може да даде резултати само в комбинация със силна ангажираност на регионално и местно равнище.

По същия начин туризмът може да спечели от **прехода към цифрови технологии**, като предостави нови начини за управление на пътническите и туристическите потоци, нови възможности и по-голям избор, както и по-ефективно използване на ограничените ресурси. Прилагането на анализ на големи информационни масиви може да доведе до определянето и съвместното използване на сегменти на базата на точни туристически профили и да спомогне за разбирането на тенденциите и нуждите на туристите. Това може да даде възможност на туризма да отговаря без забавяне на промени в търсенето на потребителите и да предоставя анализи въз основа на прогнозно моделиране. И накрая, прилагането на технологията на блоковата верига би позволило на туристическите оператори да разполагат с цялата налична информация относно безопасни сделки.

Цифровите инструменти могат да бъдат също средство, чрез което да се вдъхне увереност на хората, че пътуването и туризмът могат да бъдат безопасни. Това означава инвестиции в умения в областта на цифровите технологии, включително в областта на киберсигурността, и в насърчаването на цифровите иновации, както и свързване на туристическите предприятия и участниците със съществуващите пространства за данни на местно и регионално равнище (например чрез текущата работа върху европейското пространство за данни относно мобилността). Това е особено важно в селските и отдалечените райони и в най-отдалечените региони, където туризмът е фрагментиран и силно зависим от информацията, транспорта и достъпността на пътуванията.

В рамките на този преход ще е необходимо да се обърне особено внимание на МСП. Както беше обявено в неотдавнашната стратегия за МСП, Комисията ще работи заедно с мрежи в цяла Европа като Европейската мрежа на предприятията, Европейския алианс на клъстерите и европейските цифрови иновационни центрове, за да подкрепи устойчивостта и цифровизацията и да помогне на местните туристически предприятия да станат по-устойчиви и конкурентоспособни. Това

изисква междусекторни връзки, интердисциплинарен обмен на знания, укрепване на връзките и изграждане на капацитет, за да се гарантира ускорено въвеждане на иновациите в областта на продуктите, услугите и процесите. Тези мрежи трябва също така да свържат туризма с други промишлени отрасли, за да се ускори внедряването на нови решения, да се стимулират междусекторните инвестиции в туристическата екосистема и ИКТ, възобновяемите енергийни източници, здравеопазването и науките за живота, хранително-вкусовата промишленост, морския сектор и сектора на културата и творчеството.

Настоящият момент изисква координиран отговор на европейско равнище, за да излезем от кризата в краткосрочен план, но също и за да добие облик процесът на възстановяване и решаване на общите предизвикателства в дългосрочен план.

Европейската комисия ще организира конгрес по въпросите на туризма, веднага щом здравните обстоятелства позволят това, за да разгледа — заедно с институциите на ЕС, туристическия сектор, регионите и градовете и заинтересованите страни — бъдещето на европейския туризъм и да започне съвместно изграждането на пътна карта за 2050 г. за устойчива, иновационна и стабилна европейска туристическа екосистема („Европейска програма за туризъм 2050 г.“).